

U N I V E R Z I T A K A R L O V A V P R A Z E
F a k u l t a f i l o z o f i c k á
Katedra andragogiky a personálního řízení

PROTOKOL O HODNOCENÍ DISERTAČNÍ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložila: Šárka Blažková Sršňová

Název práce: **Výuka a učení se cizím jazykům jako prostředek interkulturního vzdělávání dospělých**

Vedoucí práce: doc. Dr. Milan Beneš

Oponent: PhDr. Marek Jakoubek, PhD.

1. CÍL PRÁCE, OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ:

Předložená disertační práce se zabývá jazykovým vzděláváním dospělé populace, konkrétně pak výukou a učením se cizím jazykům, a řeší otázky vztahu jazykového a interkulturního vzdělávání dospělých. Autorka práce reflektuje celou škálou relačních modelů interkulturního a jazykového vzdělávání-učení, přičemž usiluje o jejich objasnění v kontextu soudobé cizojazyčné edukace. Výchozím bodem analýzy předložené disertační práce je základní teze, podle které je interkulturní dimenze latentně a implicitně přítomna ve všech složkách řízeného vyučování-učení se cizím jazykům, na jejímž základě je pak osvojování cizího jazyka zcela automaticky a nekriticky pokládáno za přirozený a navíc efektivní prostředek rozvoje interkulturní kompetence dospělého. Záměrem autorky disertační práce je podrobit toto téměř indiskutabilní tvrzení kritickému přezkoumání. Cílem práce ovšem není, jak sama autorka zdůrazňuje, v první řadě kritizovat počiny interkulturního vzdělávání či multikulturní výchovy, ale provést jejich kritickou reflexi optikou rozboru zvoleného tématu.

Autorčino kritické stanovisko v otázce (teorie) multikulturalismu je, že většina teorií, úvah i praktických aplikací v souvislosti s interkulturním vzděláváním je ideově zakotvena v klasickém (diferenčním, pluralistickém) multikulturalismu. V daném ohledu autorka v plném souladu s vůdčími autory z řad kritiků multikulturalismu dovozuje, že v současné době již stanoviska diferenčního multikulturalismu neposkytují společností a sociokulturním skupinám spolehlivá řešení. Samotná teorie interkulturního vzdělávání či multikulturní výchovy obsahuje některé sporné momenty, určitá dilemata, která se autorka snaží uchopit, objasnit a především kriticky přehodnotit v kontextu současného cizojazyčného vyučování-učení. V závěrech disertační práce pak doktorandka navrhuje některá možná řešení odhaleného stavu. Pro svá tvrzení, argumentaci i interpretaci využívá autorka jednak četnou odbornou literaturu, domácí i zahraniční provenience, jednak se odkazuje na výsledky provedené aspektové analýzy učebních souborů pro výuku němčiny jako cizího jazyka z hlediska uplatňování interkulturní dimenze.

Téma disertační práce je definováno a řešeno v interdisciplinárním kontextu řady sociálněvědních disciplín, přičemž je nutno uvést, že práci nechybí ani reflektovaný filozofický základ. Co se týče konkrétních epistemologických východisek práce, jakož i jejího celkového teoretického zázemí, využívá autorka kombinaci tří hlavních přístupů: přístupu fenomenologicko-hermeneutického, přístupu kulturně (jazykově-kulturně) relativistického a přístupu kognitivně-kulturně lingvistického.

2. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Předložená disertační práce je vzhledem ke zpracovávanému tématu dobře rozvržena, její argumentace je přehledná a jasná. Odkazový aparát odpovídá zavedenému úzu, jazyk práce je kultivovaný. Stylisticky, jakož i po gramatické stránce, si práce drží velice vysoký standard. Je zřejmé, že odborná terminologie, stejně jako orientace v odpovídající tuzemské i zahraniční literatuře je pro autorku samozřejmostí. Práce obsahuje pět příloh grafického a tabulkového rázu, které vhodně doplňují hlavní text díla. Případným doplňkem usnadňujícím čtenáři orientaci v textu je pak i připojený jmenný rejstřík.

Po formální stránce shledávám práci jako nejen odpovídající požadovaným kritériím, ale daný standard v mnoha ohledech převyšující; v tomto směru nemám vůči předložené disertační práci jakýchkoli námitek.

3. KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z disertační práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

Práce se zabývá aktuálním společenským tématem multikulturního soužití, od kterého si však udržuje velice žádoucí kritický odstup. Jinak řečeno – obvyklé teze a klišé, tak typické právě pro diskuzi o multikulturalismu (např. ve vztahu k otázkám etnicity), jsou pro ni předmětem analýzy, nikoli badatelským východiskem.

Třebaže práce má velice silnou analytickou složku a autorka se se zdarem zabývá otázkami teoreticko-konceptuálního charakteru, není (resp. nemusí být) celkové vyznění práce pouze akademické. Vzhledem k tomu, že - jak autorka uvádí - „výuka a učení se cizím jazykům připravuje jedince na reálnou interkulturní komunikaci, která je úspěšná pouze tehdy, dojde-li k překonání verbální bariéry ve smyslu jazykového kódu a kulturní bariéry ve významu idejí, poznatků, hodnot, norem, zvyklostí atd.“ (str. 128), má její práce, zabývající se právě danou problematikou, také výrazný aplikovaný, resp. integrační, potenciál.

Z výše uvedených důvodů považuji předloženou disertační práci za podnětný příspěvek v dané problematice posouvající nás na daném poli opět o něco blíže aktuální debatě o odpovídajícím tématu v (západním) světě.

4. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

Jaká je role jazyka při sociokulturní kategorizaci a klasifikaci členů ve společnosti?

Jak může další jazyk osvojovaný po mateřském ovlivnit v dospělosti postoj k vlastnímu jazyku a kultuře?

5. NAVRHOVANÉ HODNOCENÍ

disertační práci doporučuji k obhajobě

Datum: 2. 8. 2007

Podpis: PhDr. Marek Jakoubek, PhD.
